

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 43/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat John Tuflått

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 3. april 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i kontingent ██████████ (██████████) og kontingent ██████████ (██████████). I kontingent ██████████ tjenestegjorde han først som sykevokter, sanitetsmann og ambulansesjåfør, men fikk etterhvert andre oppgaver i form av vedlikehold og transport. I kontingent ██████████ var han sykevokter på sykestuen.

Skadelidte er oppvokst på ██████████ i ██████████. Foreldrene skilte seg da han var 7-8 år, og han flyttet til besteforeldrene på ██████████. Han beskriver bestemoren som streng og overbeskyttende, og det var liten mulighet til å delta på sosiale aktiviteter med jevnaldrende. Han beskriver barndommen som fin, men har også fortalt om episoder med mobbing på skolen. Han fullførte grunnskolen og begynte på handelsskole, men fikk ikke fullstendig vitnemål herfra. Etter avsluttet videregående begynte han som aspirant i postens utenlandsavdeling.

Skadelidte gjennomførte førstegangstjeneste som sanitetsmann på ██████████ i ██████████. Hans fysiske og psykiske helse skal ha vært grei, men han skal ha hatt dårlig kondisjon. Han krysset av for at han ikke følte seg frisk etter endt tjeneste, men også for at det ikke hadde oppstått skade eller sykdom under tjenesten. Etter dimittering fra førstegangstjenesten jobbet skadelidte på ██████████ frem til han dro til ██████████ i ██████████ ██████████.

Skadelidte beskriver at tjenesten i hovedsak var fin, men at han opplevde flere belastende hendelser. Han beskriver en episode hvor han og en medsoldat ble beskyttet i forbindelse med vannhenting, som følge av at de ikke brakte med bestikkløser til vaktene ved en grensepassering. De måtte søke dekning på gulvet i bilen. Bilen ble truffet av en kule i siden og vanntanken de transporterte ble gjennomhullet flere steder. Skadelidte har også forklart at han var nær ved å bli truffet av en splint fra en granat. Denne skal ha truffet en sandsekk omtrent 2 meter fra hodet hans. Han har også forklart seg om en situasjon hvor han måtte «hente kameraten uten halve hue». Eneste oppfølging etter disse episodene, skal ha vært at han ble sendt til ██████████ for å drikke. Etter tjenesten fortsatte han i ██████████, hvor han har jobbet siden.

I 2004 ble skadelidte langtidssykemeldt for moderat, tilbakevendende depresjon. I 2006 fikk han innvilget tidsbegrenset uførepensjon fra NAV med 50%, samtidig som han jobbet 50% i ██████████. Denne ble omgjort til varig uførepensjon i 2008. Han ble sagt opp i ██████████ i 2015. Oppsigelsen ble ansett som usaklig, og han har i dag litt mindre enn 50% jobb i ██████████.

I forbindelse med trygdesaken ble det i 2006 innhentet spesialisterklæring fra psykolog Erlend Aschehoug og overlege Ola G. Bratlie, som konkluderte med personlighetsforstyrrelse og en sårbarhet i personlighetsstrukturen som igjen medførte en negativ innvirkning på hukommelse og konsentrasjon. Årsaken ble ansett å være samlivsbrudd i 2001-2002.

Statens pensjonskasse (SPK) har i vedtak av 30. juni 2014 tilkjent skadelidte billighetserstatning etter forskrift nr. 1563 av 12.02.2004. Skadelidte ble tilkjent kr. 245 472 på bakgrunn av legeuttalelse fra fastlege Dag Salicath. SPK fastsatte skadelidtes medisinske invaliditet til ca. 25% ut fra middelverdien etter invaliditetstabellen pkt. 1.10.1 b.

I forbindelse med kompensasjonssaken er det innhentet en spesialisterklæring av 8. desember 2014 fra spesialist i klinisk psykologi Bård Greve. I erklæringen konkluderer Greve med at

skadelidte i dag har symptomer og plager som er «forenlig med tvangspreget personlighetsforstyrrelse, tilbakevendende depresjon, enkeltstående symptomer på angst, og posttraumatiske stressymptomer.» Han konkluderer videre med at «*Hans aktuelle og dominerende psykiske plager er ikke knyttet til tjenesten i [REDACTED]. Han fremstår på undersøkelsestidspunktet med en total psykiatrisk betinget medisinsk invaliditet skjønnsmessig svarende til 25%, hvorav 5% anses i sin helhet å være relatert til tjenesten i [REDACTED] i [REDACTED].*» Etter innsigelser fra skadelidte ble det innhentet en tilleggserklæring fra Greve av 1. juni 2015, hvor han fastholder konklusjonen i erklæringen av 8. desember 2014.

SPK har i vedtak av 6. juli 2015 avslått kravet om kompensasjon etter både 35G og 65G-ordningen. SPK viser til at skadelidte har fungert svært lenge i arbeidslivet, fra tjenesten i [REDACTED] til 2004 da han ble langtidssykemeldt, uten at det finnes dokumentasjon på at han har hatt psykiske lidelser i denne perioden. SPK viser videre til at det fremkommer av erklæringen fra Greve at skadelidte sannsynligvis ville ha hatt dagens funksjonssvikt også dersom FN-tjenesten tenkes borte. Etter en konkret helhetsvurdering har SPK kommet til at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at det foreligger ervervsmessig uførhet som følge av skadelidtes opplevelser i FN-tjenesten.

Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 11. september 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling. I oversendelsen viser SPK primært til at skadelidte har oversittet klagefristen, og at det ikke er grunnlag for å gi oppreisning av klagefristen etter forvaltningsloven § 31. SPK viser også til at det uansett ikke foreligger grunn til å omgjøre vedtaket.

Skadelidtes advokat møtte i Klagenemnda, sammen med skadelidte. Statens pensjonskasse var også tilstede.

Skadelidtes advokat har i brev av 23. september 2015 fremlagt kopi av dagboknotater som skadelidte skal ha skrevet i forbindelse med tjenesten i [REDACTED]. Under nemndsbehandlingen kom det imidlertid frem at disse notatene tilhører en annen veteransak, og at de som følge av en feiltakelse hos skadelidtes advokat, ble innsendt i forbindelse med denne saken. Nemnda ser derfor bort fra notatene i vurderingen nedenfor.

2. Klagenemndas vurdering

Nemnda bemerker innledningsvis at klagen er sendt frem 9 uker etter tidspunkt for «underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part», jf. Forskrift om klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner § 3 (forskrift om klagenemnda). Klagen er dermed er fremsendt for sent. Fristen for fremsendelse av klage er 6 uker etter mottak av vedtaket. Spørsmålet blir hvorvidt det skal gis oppfriskning, jf. forvaltningsloven (fvl.) § 31.

Skadelidtes advokat viser i klagen til at «fristen er forlenget grunnet rettsferie». Rettsferien gjelder kun for fristene for prosesshandlinger i forbindelse med domstolsbehandling, jf. domstolloven § 140. Forvaltningslovens frister løper uavhengig av rettsferien. Det avgjørende blir derfor, etter nemndas syn, hvorvidt «parten eller hans fullmektig ikke kan lastes for å ha oversittet fristen eller for å ha drøyd med å klage etterpå (...)», jf. fvl. § 31 første ledd bokstav a.

Skadelidtes advokat opplyser at han har vært i kontakt med SPK vedrørende klagefristen i to andre saker, og at han i den forbindelse er blitt opplyst om at fristen i disse sakene ikke løper i rettsferien. Han har lagt til grunn at det samme måtte gjelde i denne saken. Klagefrister ligger

innenfor kjerneområdet for en advokat. Etter nemndas syn er advokaten å laste for å ha oversittet fristen. Å legge til grunn domstolslovens bestemmelser om rettsferie skal gjelde for et helt annet område og uten hjemmel hverken i forvaltningsloven eller forskriften, danner som utgangspunkt grunnlag for å laste advokaten. Advokaten er spesifikt orientert om klagefristen i vedtaket. Når nemnda likevel finner å ta klagen under behandling, er dette basert på den mailkorrespondanse advokaten har hatt med SPK på samme tid i tilknytning til to andre vedtak. Hva som ligger til grunn for mailkorrespondansen er ikke klart for nemnda, men nemnda har likevel forståelse for at den har kunnet danne en feilaktig oppfatning hos advokaten om at fristen forlenges i rettsferien. Dette burde spesifikt ha vært avklart med SPK også for aktuelle sak.

Med bakgrunn i den uklarhet som har oppstått som følge av SPKs praksis i de to andre sakene, har nemnda kommet til at det gis oppfriskning, jf. fvl. § 31 første ledd bokstav a.

Saken blir etter dette å ta under realitetsbehandling. Spørsmålet knytter seg til om skadelidte har krav på kompensasjon etter kompensasjonsforskriften. Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Utgangspunktet etter de alminnelige erstatningsrettslige regler er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn, jf. blant annet Rt. 1992 s. 64. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer også til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden.

For ordningen med kompensasjon på 35G skal det legges til grunn et lempeligere beviskrav enn for ordningen med kompensasjon på 65G. Bakgrunnen for dette er ifølge tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 22. november 2010 at mange av kravene ligger langt tilbake i tid. I et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014 fra Forsvarsdepartementet utdypes begrunnelsen for beviskravet. Siden det ble antatt at det ville være vanskelig å skaffe tidsnær dokumentasjon for forhold som lå langt tilbake i tid, var poenget med det lempeligere beviskravet at mangel på slike tidsnære bevis ikke i seg selv skulle føre til avslag på kompensasjonskrav. Hvis tidsnære bevis foreligger, skal man etter tolkningsnotatet bruke de alminnelige regler om bevisvurdering.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

Skadelidte har for nemnda forklart at han i etterkant av tjenesten hadde vanskelig for å tilpasse seg. Han hadde et høyt alkoholforbruk, samtidig som han jobbet skift i [REDACTED], og bodde hjemme på barnerommet hos faren. De gangene han ble vekket av faren, før han våknet skikkelig, så han etter skuddvest under senga. Dette skal ha skjedd i 1989. Skadelidte har også forklart at flere av de nærstående merket forandringer etter gjennomført tjeneste. Han skal imidlertid ha sluttet å drikke i 1991, og blitt «treningsnarkoman». Han har videre forklart om en Kristi himmelfartsdag, hvor han oppholdt seg i nærheten av en skole. Da skoleklokken ringte skrek han «alarm, alarm», og han hev seg ned i grøfta. Han skal i senere tid også ha begynt å

føle seg utrygg i byen blant større folkemengder. Han fant nylig igjen granatsplinten i noen flytteesker, og fikk «flashback».

Nemnda finner, i likhet med SPK, at den fremlagte dokumentasjonen verken oppfyller beviskravet etter 35G eller 65G ordningen. Det vises til tolkningsnotatene nevnt over, og retningslinjer for bevisbedømmelsen som fremkommer av høyesterettspraksis. Ved bevisbedømmelsen har nemnda særlig sett hen til Høyesteretts generelle uttalelser i Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s 1572 i Lie-dommen fremkommer:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): «Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».

Nemnda har særlig lagt vekt på at skadelidtes forklaring ikke har støtte i den tidsnære dokumentasjonen. Skadelidte har fungert godt i arbeidslivet helt frem til langtidssykemeldingen i 2004, uten at det er nevnt noe om psykiske problemer fra tjenesten i journaler før dette. Skadelidtes psykiske helse var også hovedårsaken til sykemeldingen i 2004, og for uføresaken i 2006, uten at tjenesten ble funnet å være årsak til problemene. Det fremgår dessuten av erklæringene at skadelidtes psykiske plager hovedsakelig antas å skyldes samlivsbrudd i 2001-2002. Skadelidte skal også ha hatt andre kjæresteforhold som fremstår både som mentalt og økonomisk belastende, og det har som konsekvens av samlivsbrudd oppstått sykmeldinger som toppet seg med innleggelse i 2004.

FN-tjenesten ble i denne perioden ikke på noe tidspunkt vurdert som årsak til hans plager. Tvert imot fremkommer det i et journalnotat fra 2005 at skadelidte skal ha sagt at FN-tjenesten var den beste tiden i hans liv. Dette samstemmer også med at skadelidte umiddelbart etter tjeneste krysset av for «helt frisk» og «svært lett» tjeneste på egenerklæring ved dimisjonen.

I forbindelse med trygdesaken avga psykolog Erlend Aschehoug og overlege Ola G. Bratlie spesialisterklæring i 2006, hvor de konkluderte med at skadelidtes plager var utløst av et samlivsbrudd i 2001. De uttrykte bl.a. at skadelidte «*ga et ualminnelig inntrykk. Han virker monoton. Rigid, ensidig og ganske intens i kommunikasjonen, og på en måte ga han inntrykk av å ha påfallende lite kontakt med egne følelser og behov. Det hersker ingen tvil om at medlemmet har en personlighetsforstyrrelse og etter mitt skjønn blir hans problemer ift hukommelse og konsentrasjon forsterket pga sårbarhet i personlighetstrukturen (...) helt opplagt at medlemmet pga sin bakgrunnshistorie og skjøre personlighetsstruktur, i større grad er utsatt for utbrenthet og overarbeid.*»

I forbindelse med behandling av skadelidtes krav om kompensasjon, ble det innhentet spesialisterklæring fra Bård Greve. Det hefter noen uklarheter ved den sakkyndiges vurderinger, men nemnda finner ikke at den kritikk som er reist er relevant på avgjørende punkter. I spesialisterklæring på s. 26 fremkommer:

«Fra punktene over kommer det frem at hendelsene i [REDACTED] i [REDACTED] ikke anses som en betingelse for skadelidtes aktuelle symptombylde og funksjonssvikt. Det anses derfor som sannsynlig (mer enn 50% sannsynlig) at det ikke er årsakssammenheng mellom tjenesten i [REDACTED], særlig de beskrevne hendelser, og skadelidtes aktuelle psykiske lidelser i form av tvangspreget personlighetsforstyrrelse, tilbakevendende depresjon og enkeltstående symptomer på angst. I dette ligger at det er sannsynlig at skadelidte ville ha utviklet dagens symptombylde selv om en tenker bort tjenesten i [REDACTED] i [REDACTED].»

Det fremkommer videre på s. 29:

«Han fremstår på undersøkelsestidspunktet med en total psykiatrisk betinget medisinsk invaliditet skjønnsmessig svarende til 25%, hvorav 5 % anses i sin helhet å være relatert til tjenesten i [REDACTED] i [REDACTED].»

Nemnda finner under ingen omstendighet at det er denne delen av den medisinske invaliditeten som er årsaken til skadelidtes uførhet.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste. Klagen tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 34 709,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 14 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda anser det som rimelig å trekke fra den timen som gjelder innsendelse av dagboknotatene. Nemnda finner derfor å kunne dekke utgifter til 13 timer juridisk bistand, totalt kr. 32 234,- inkl. mva. i anledning klageomgangen.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 32 234,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 5. juli 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda